

Förföpsinformation försäkringsdistribution

Garantum Wealth Management Sverige AB

Hej,

I samband med att du får rådgivning av oss blir du inte bara kund till den rådgivare som du har träffat utan även till det bolag*) som rådgivaren är anställd hos eller arbetar för. Garantum Wealth Management Sverige AB (Företaget) står under tillsyn av Finansinspektionen och har tillstånd att bedriva försäkringsförmedling enligt lagen (2018:1219) om försäkringsdistribution. Företaget omfattas därmed av ett flertal regelverk som styr verksamheten och som främst syftar till att utgöra ett skydd för dig som kund eller det bolag du företräder, dvs. skydd för den som får rådgivningen.

I samband med rådgivning inom ramen för förmedling erhåller du denna förföpsinformation, vilken även omfattar följande bilagor:

- Information om egenskaper och risker

Med vänliga hälsningar

Garantum Wealth Management (GWM)

Din rådgivare representerar följande bolag

Bolag *)	Förmedlade försäkringsbolag	Ägare	Övrigt
Garantum Wealth Management Sverige AB, (Företaget) Org.nr: 556706-5569 Postadress: Stora Torget 3, 582 19 Linköping Telefon: 013-14 54 50 E-post: hejinfo.gwm@garantum.se Hemsida: www.garantum.se	Futur Pension, Movestic Livförsäkring, Länsförsäkringar, SEB- Liv, Euro Accident, SPP, Folksam, Skandia	Garantum Invest AB 100%	Har anställda försäkringsförmedlare samt samarbetsavtal med externa förmedlingsbolag som representerar Garantum Wealth Management Sverige AB

OBS! Garantum Wealth Management Sveriges förföpsinformation uppdateras regelbundet i samband med förändringar i interna och externa regelverk. Aktuell version finns på Garantum.se

Förköpsinformation - Garantum Wealth Management
sid 1 |2|

Information om Garantum Wealth Management

Garantum Wealth Management, nedan kallat Företaget
Organisationsnummer: se försättsblad
Adress: se försättsblad
Telefon: se försättsblad
Hemsida: www.garantum.se

Företaget står under tillsyn av Finansinspektionen. Företaget har tillstånd att bedriva försäkringsdistribution av liv- och skadeförsäkringar enligt Lagen om försäkringsdistribution (2018:1219).

Företaget är anslutet till InsureSec och samtliga försäkringsförmedlare är licensierade. Företaget är registrerat som försäkringsförmedlare hos Bolagsverket samt hos Finansinspektionen. Om du begär det, kan Finansinspektionen lämna information om huruvida en anställd hos oss har rätt att distribuera försäkringar. Finansinspektionen kan även upplysa om eventuella begränsningar i denna rätt, exempelvis om den endast omfattar vissa typer av försäkringar, försäkringsklasser eller grupper av försäkringsklasser.

I marknadsföringsrelaterade frågor står Företaget under tillsyn av Konsumentverket.

Företaget agerar för kundens räkning och inte för försäkringsbolagets räkning. Företaget är inte förpliktigt att förmedla försäkringar från en eller flera försäkringsbolag. Företaget ingår i Garantumkoncernen. Varken Företaget eller något bolag inom koncernen har ägarintressen i försäkringsbolag, och inga försäkringsbolag har ägarintressen i Företaget eller i något annat bolag inom koncernen.

I Företagets utbud av finansiella produkter förekommer även produkter som tillhandahålls av eller har en nära anknytning till andra bolag inom koncernen.

Information om Företagets försäkringsförmedling

För att uppfylla lagens krav och kunna tillhandahålla individuellt anpassad försäkringsdistribution genomför förmedlaren en analys av din ekonomiska situation. Om rådgivningen omfattar försäkringsbaserade investeringsprodukter går förmedlaren även tillsammans med dig igenom dina kunskaper och erfarenheter av sådana produkter, din risktolerans och förmåga att bära förluster. Förmedlaren kartlägger också dina syften, mål och behov. Analysen ligger till grund för förmedlarens bedömning av vilka försäkringar och, när det är aktuellt, försäkringsbaserade investeringsprodukter som är lämpliga för dig med hänsyn till dina individuella förutsättningar, mål och behov.

Förmedling sker på grundval av de uppgifter som du som kund lämnat om dig själv. Det är därför nödvändigt att du löpande informerar din försäkringsförmedlare om eventuella förändringar som skett.

Försäkringsdistributionen grundar sig inte på opartisk och personlig analys. Det innebär att Företaget tar emot ersättning från tredje part t.ex. från fondbolag och försäkringsbolag för de produkter som distribueras. Det innebär vidare att Företagets analys av marknads tillgängliga försäkringsavtal och placeringar är begränsat i antal. De aktörer som i stället ger råd på oberoende grund eller opartisk och personlig analys får inte ta emot ersättning från någon annan än kunden. Deras analys grundar sig på ett större antal försäkringsavtal.

Företagets försäkringsförmedling baseras på en analys av särskilt utvalda försäkringar. Företaget har etablerade rutiner för produktgodkännande, genom vilka urvalet av försäkringar som erbjuds kvalitetssäkras och löpande utvärderas.

De produkter som huvudsakligen erbjuds är livförsäkringar och personriskförsäkringar. I anslutning till vissa försäkringslösningar kan även investeringar förekomma i värdepappersfonder, specialfonder, alternativa investeringsfonder (AIF-fonder), strukturerade produkter, aktier och certifikat.

I de fall Företaget förmedlar försäkring sker det främst från de försäkringsbolag som framkommer på försättsbladet.

Dokumentationen av rådgivningstillfället upprättas rådgivningsdokumentation som du får ta del av efter rådgivningstillfället. Vid upprättandet av rådgivningsdokumentation kan rådgivaren använda AI-baserade verktyg som stöd för textframställning. Sådana verktyg används endast som hjälpmedel och påverkar inte rådgivarens fulla ansvar för den lämnade rådgivningen eller för dokumentationens innehåll. I samband med rådgivning kan Företaget erbjuda möjlighet till löpande lämplighetsbedömning. Om så sker kommer detta att framgå av den rådgivningsdokumentation som upprättas i samband med förmedlingen.

Anknutet ombud

Garantum Fondkommission AB [org. 556668-1531] är ett värdepappersbolag enligt lag (2007:528) om värdepappersmarknaden. Garantum Fondkommission AB är anslutna till SwedSec som är ett branschorgan för företag som står under Finansinspektionens tillsyn och som är aktiva på värdepappersmarknaden.

Företaget är anknutet ombud till Garantum Fondkommission AB. Som anknutet ombud för Företaget

- ta emot och vidarebefordra instruktioner/order avseende investeringstjänster eller finansiella instrument samt
- tillhandahålla investeringsrådgivning till kunder avseende finansiella instrument eller tjänster.

Företaget omfattas av Garantum Fondkommission AB:s ansvarsförsäkring för ren ekonomisk skada. Försäkringen gäller för eventuell skadeståndsskyldighet i det fall Företaget i egenskap av anknutet ombud ådrar sig i samband med investeringsrådgivning.

Kommunikation

Du har rätt att få förköpsinformation och annan information som ska lämnas i samband med försäkringsdistribution och rådgivning i pappersform. Om det är lämpligt med hänsyn till de tjänster som tillhandahålls och kundrelationen kan Företaget i stället tillhandahålla information personligen via kundportalen eller e-post.

Kommunikation kan även ske via telefon eller brev. Genom att lämna din e-postadress bekräftar du att du har möjlighet att ta emot information digitalt via internet och e-post. Det åligger dig som kund att meddela Företaget vid ändrade kontaktuppgifter så som till exempel e-postadress, postadress och telefonnummer.

Företagets behandling av personuppgifter, m m

Företaget värnar om skydd avseende kundens enskilda rättigheter och personuppgifter. I Företagets dataskyddspolicy beskrivs bland annat hur Företaget samlar in, använder, lagrar och delar personuppgifter samt möjligheter att begära åtkomst, rättelse och radering av dessa. Dataskyddsombud är Peter Hammarsten. Läs mer om vår dataskyddspolicy på www.garantum.se.

Information om språk

Det språk som används i dokumentation och i kontakterna mellan Företaget och dig som kund är svenska.

Hållbarhetsrisker

Hållbarhetsrisker är miljörelaterade, sociala eller bolagsstyrningsrelaterade händelser eller omständigheter som, om de inträffar, kan ha en faktisk eller potentiell negativ inverkan på en investerings värde eller avkastning. En ändamålsenlig hantering av hållbarhetsrisker kan bidra till en mer hållbar riskjusterad avkastning över tid.

Företaget beaktar hållbarhetsrisker i placeringsbeslut och i den rådgivning som lämnas, i syfte att ge kunden ett välgrundat beslutsunderlag och skapa förutsättningar för ett långsiktigt värdeskapande.

För att säkerställa att kundens hållbarhetspreferenser beaktas vid rådgivningen vidtar Företaget bland annat följande åtgärder:

- säkerställer att försäkringsförmedlare har relevant kunskap om miljömässiga, sociala och bolagsstyrningsrelaterade frågor (ESG),
- identifierar och beaktar kundens hållbarhetspreferenser inom ramen för rådgivningen, och
- beaktar och informerar om relevanta hållbarhetsrisker i samband med individanpassade rekommendationer.

Information om egenskaper och risker

En allmän beskrivning av arten på och riskerna med finansiella instrument i försäkring finns att ta del av på www.garantum.se. I den utförliga beskrivningen förklaras arten av de specifika typerna av instrument som berörs, hur det finansiella instrumentet fungerar och utvecklas under både positiva och negativa marknadsförhållanden och de särskilda riskerna som finns med de specifika typerna av instrument.

Förmedlingsavgift och tredjepartsersättning

Vilken ersättning som kommer att utbetalas redovisas i den rådgivningsdokumentation som upprättas i samband med en försäkringsförmedling. Mindre icke-monetär ersättning från tredje part kan förekomma till förmedlare i form av till exempel deltagande vid seminarium eller informationsevenemang som gäller egenskaper hos visst finansiellt instrument, försäkring eller försäkringstjänst. Innan tecknandet av försäkring och vid investeringstillfället tillhandahåller du som kund alltid information om kostnader och ersättningar.

Försäkringsbolag och värdepappersbolag kommer varje år lämna information i efterhand om alla kostnader och avgifter som hänför sig till både finansiella instrument, investerings-/sidotjänster och försäkringsbaserade investeringsprodukter som rekommenderats och där Företaget har eller har haft en pågående relation med dig som kund under året. Den ersättning som Företaget erhåller är tredjepartsersättning från de produktbolag och försäkringsgivare som förmedlats eller överenskommen förmedlingsavgift.

Om Företaget får ersättning för försäkringsdistributionen från försäkringsgivaren kan försäkringsgivaren under vissa förutsättningar ha rätt att återkräva hela eller delar av denna ersättning. Detta kan exempelvis bli aktuellt om försäkringstagaren inom en viss tid från det att försäkringsavtalet ingicks helt eller delvis upphört att betala avtalad premie. Vi informerar i sådant fall om under vilken period återkravsrätten gäller och vilken del av ersättningen som kan återkrävas.

Försäkring

Företaget kan erhålla olika typer av tredjepartsersättning i samband med försäkringsförmedling.

- Engångsersättning i samband med nyteckning baserat på inbetald premie, ca 0-3 % vid varje tillfälle.
- Procentuell ersättning i förhållande till löpande inbetald premie.
- Procentuell årtlig ersättning i förhållande till placerat kapital.

Strukturerade produkter

Investeringar i strukturerade produkter är så gott som alltid förknippade med ett köpcourtage. Köpcourtage storlek varierar från produkt till produkt men motsvarar oftast 1-3 % av det investerade beloppet. Säljs den strukturerade produkten i förtid utan att återinvesteras hos samma produktbolag tillkommer även ett säljcourtage om cirka 0,5 % på försäljningslikviden.

Förmedlingsavgift

Försäkringsförmedling kan vara förknippad med förmedlingsavgift enligt överenskommelse mellan kunden och Företaget. Avgiftens storlek kan variera och beror på omfattningen av förmedlingstjänsten, förutom den försäkringsförmedling som erbjuds. Förmedlingsavgiften är ca 0-2,5 % av investerat kapital i en depå samt beroende på om försäkringsdepån är en netto- eller traditionelldepå.

Information om Intressekonflikter

Av bestämmelserna i 6 kap 2 § och 3 § lagen (2018:1219) om försäkringsdistribution följer att ett en försäkringsdistributör ska vidta alla lämpliga åtgärder för att identifiera, förhindra och hantera de intressekonflikter som kan uppkomma mellan distributören, en anknuten försäkringsförmedlare eller någon närstående person till dem och en kund eller mellan kunder i samband med försäkringsdistribution och tillhandahållande av sidotjänster, inklusive intressekonflikter som orsakas av ersättningar eller förmåner från någon annan än kunden, distributörens eget ersättningsystem eller andra incitament.

Bedömningen ska ta hänsyn till koncernförhållanden och de ersättningsstrukturer som företaget tillämpar, inklusive tredjepart ersättningar och ersättningar till anställda och ombudens anställda.

Företaget tillhandahåller ett utbud av försäkringstjänster där olika verksamheter ingår. Detta innebär att intressekonflikter kan förekomma. Med intressekonflikter avses intressekonflikter dels mellan Företaget; inklusive ledning, styrelse, personal med flera och kunder, dels intressekonflikter mellan olika kunder. Vidare avses intressekonflikter mellan olika verksamheter inom Företaget. I Företagets policy för intressekonflikter beskrivs de potentiella intressekonflikter som har identifierats samt hur de ska hanteras för att förhindra att kundernas intressen påverkas negativt. De anställda ska alltid i första hand tillvarata kundens intressen.

I Företagets policy för intressekonflikter behandlas även incitament d.v.s. betalning eller mottagande av avgifter, kommission och mindre icke-monetära förmåner i samband med tillhandahållande av försäkringstjänster eller sidotjänster.

Företaget får betala eller ta emot incitament under vissa förutsättningar. Om incitament betalas till eller tas emot av en tredje part krävs det att ersättningen inte har någon negativ inverkan på distributionstjänsten eller försäkringsprodukten samt, att den inte försämrar Företagets förutsättningar att uppfylla sina skyldigheter att agera hederligt, rättvist och professionellt i enlighet med kundens bästa intresse.

Vid mottagande av incitament från en tredje part kan kunden komma att tillgodogöras viss del och Företaget viss del.

Information om reklamation och klagomål

Om du inte är nöjd med någon av Företagets tjänster, är det viktigt att du kontaktar Företaget för att framföra dina synpunkter. Du bör först kontakta den person eller enhet inom Företaget som tillhandahållit tjänsten. Om du inte skulle vara nöjd med det svar som erhålls, kan du kontakta klagomålsansvarig person hos Företaget, se adress i detta dokument.

Vill du diskutera ärendet med oberoende part kan Konsumenternas Bank- och Finansbyrå kontaktas, se www.konsumentbankbyran.se.

Om du anser att ett klagomål inte resulterar i en tillfredsställande rättelse från Företagets sida och det belopp som tvisten handlar om överstiger ett visst minimibelopp, kan du – om du är en fysisk person – vända dig till Allmänna reklamationsnämnden (ARN). Anmälan till ARN skall göras inom sex månader från det att Företaget första gången helt eller delvis avisat ditt anspråk. ARN lämnar rekommendationer om hur tvisten mellan dig och Företaget bör lösas. För mer information, anmälningsblankett m.m., se www.arn.se. Om en tvist trots detta skulle uppstå kan den prövas av svensk allmän domstol.

Klagomålet ska framföras skriftligen inom skälig tid till Företaget. Handläggningen underlättas om du bifogar din dokumentation av ärendet i form av kopia på anmälningsedel, avräkningsnota, depå-/värderingsrapporter, minnesanteckningar, rådgivningsdokumentation, försäkringsbrev, försäkringsvillkor etcetera.

Överträdelse i samband med försäkringsförmedling kan även parallellt anmälas till InsureSec.

Ansvarsförsäkringar

Företaget omfattas av Ansvarsförsäkringar för ren förmögenhetsskada. Försäkringen gäller för eventuell skadeståndsskyldighet som Företaget ådra sig i samband med försäkringsförmedling. Försäkringen är tecknad hos AIG Europé Limited. Om du drabbas av en skada eller ekonomisk förlust som du anser att Företaget har vållat, har du möjlighet att rikta krav direkt mot AIG Europé Limited. Om du vill göra anspråk på skadestånd måste du underrätta Företaget om detta inom skälig tid efter det att du märkt eller borde ha märkt att en skada uppkommit. Ansvarsförsäkringen ska täcka ett belopp på minst 1 564 610 euro per skada och minst 2 315 610 euro totalt för alla skador under ett år. Detta gäller om inte en sådan försäkring redan tillhandahålls av ett försäkrings eller återförsäkringsföretag, eller av ett annat företag för vars räkning eller med vars bemyndigande försäkringsförmedlaren handlar.

Om försäkringsförmedlaren är en fysisk eller juridisk person med anställda, ska den totala ersättning som sammanlagt kan betalas under ett år – i stället för vad som anges i andra stycket – vara

- minst 3 129 230 euro om antalet anställda som omfattas av försäkringen vid försäkringstidens början är mellan 2 och 10,
- minst 4 693 840 euro om antalet anställda som omfattas av försäkringen vid försäkringstidens början är mellan 11 och 20, och
- minst 6 258 450 euro om antalet anställda som omfattas av försäkringen vid försäkringstidens början överstiger 20.

Adressuppgifter

Garantum Wealth Management AB
Se försättsblad

Garantum Fondkommission AB
Adress: Smålandsgatan 16, 111 46 Stockholm
Telefon: 08-522 550 00
E-post: info@garantum.se
www.garantum.se

Finansinspektionen
Box 7821, 103 97 Stockholm
Besöksadress: Sveavägen 44
Telefon: 08-408 980 00
E-post: finansinspektionen@fi.se
www.fi.se

Bolagsverket (registermyndighet för försäkringsförmedlare)
851 81 Sundsvall
E-post: bolagsverket@bolagsverket.se
Telefon: 060- 18 40 00
www.bolagsverket.se

AIG Europé Limited, Sweden
Box 3506,
10369 Stockholm
Telefon: 08-506 920 00
E-post: info.sweden@aig.com
www.aig.se

Klagomålsansvarig Garantum
Wealth Management, Box 7364,
103 90 Stockholm
E-post: info@garantum.se
Telefon: 08-522 550 00
www.garantum.se

InsureSec, Birger Jarlsgatan 55,
111 45 Stockholm
E-post: info@insuresec.se
Telefon: 08-410 415 75
www.insuresec.se

Konsumenternas Bank- och Finansbyrå,
Box 24215, 104 51 Stockholm
Telefon: 0200-22 58 00
www.konsumentbankbyran.se

Allmänna reklamationsnämnden,
Box 174, 101 23 Stockholm,
E-post: arn@arn.se
Telefon: 08-508 860 00
www.arn.se

Konsumentverket, Box 48,
651 02 Karlstad,
Telefon: 0771-525 525
www.konsumentverket.se

SwedSec, Box 1426
111 84 Stockholm, www.swedsec.se
E-post: info@swedsec.se
Telefon: 08-56 26 07 10
www.swedsec.se

Information om egenskaper och risker avseende finansiella instrument

1. HANDEL MED FINANSIELLA INSTRUMENT

Handel med **finansiella instrument**, dvs bl.a. aktier i aktiebolag och motsvarande andelsrätter i andra typer av företag, obligationer, depåbevis, fondandelar, penningmarknadsinstrument, finansiella derivatinstrument eller andra sådana värdepapper som kan bli föremål för handel på kapitalmarknaden, sker i huvudsak i organiserad form vid en **handelsplats**. Handeln sker genom de värdepappersföretag som deltar i handeln vid handelsplatsen. Som kund måste Du normalt kontakta ett sådant värdepappersföretag för att köpa eller sälja finansiella instrument.

1.1 Handelsplatser och systematisk internhandlare

Med handelsplatser avses reglerad marknad och de två formerna av handelsplattformar – **MTF-plattform** och **OTF-plattform**. Därtill kan kunders handel utföras via ett värdepappersföretag som agerar som systematisk internhandlare (SI) eller på annat sätt genom att handel sker mot värdepappersföretagets eget lager eller mot annan kund.

På en reglerad marknad handlas olika typer av finansiella instrument. När det gäller aktier kan endast aktier i publika bolag noteras och handlas på en reglerad marknad och det ställs stora krav på sådana bolag, bl.a. avseende bolagets storlek, verksamhetshistoria, ägarspridning och offentlig redovisning av bolagets ekonomi och verksamhet.

En **MTF-plattform (MTF)** kan beskrivas som ett handelssystem som organiseras och tillhandahålls av en börs eller ett värdepappersföretag. Det ställs typiskt sett lägre krav, i form av t.ex. informationsgivning och verksamhetshistoria, på de finansiella instrument som handlas på en handelsplattform jämfört med finansiella instrument som handlas på en reglerad marknad.

En **OTF-plattform (OTF)** är på många sätt lik en MTF-plattform. Men på en OTF-plattform får bara finansiella instrument som inte är aktier eller aktierelaterade värdepapper handlas, såsom obligationer och derivat. Vidare får OTF-plattformen ha friare regler för handeln inklusive ordermatchingen än vad reglerade marknader och MTF-plattformar får ha.

En **systematisk internhandlare (SI)** är ett värdepappersföretag som på ett organiserat, frekvent och systematiskt sätt handlar för egen räkning genom att utföra kundorder utanför en reglerad marknad eller en handelsplattform. En systematisk internhandlare är skyldig att offentliggöra marknadsmässiga anbud, dvs på köp- och säljpriser, för likvida finansiella instrument som handlas på en handelsplats och för vilka den systematiska internhandlaren bedriver systematisk internhandel.

Handel kan även äga rum genom ett värdepappersföretag utan att det är fråga om systematisk internhandel, mot institutets egna lager eller mot annan av institutets kunder.

I Sverige finns i dagsläget två reglerade marknader, NASDAQ Stockholm AB (nedan "Stockholmsbörsen") och Nordic Growth Market NGM AB (nedan "NGM"). Härutöver sker organiserad handel på andra handelsplatser, t.ex. First North och Nordic MTF (båda MTF-plattformar). För mer information om var just ditt värdepappersföretag utför dina order, se aktuell policy för bästa order utförande.

Handeln på reglerade marknader, handelsplattformar och andra platser utgör en **andrahandsmarknad** för finansiella instrument som ett bolag redan givit ut (emitterat). Om andrahandsmarknaden fungerar väl, dvs det är lätt att hitta köpare och säljare och det fortlöpande noteras anbudskurser från köpare och säljare samt avslutskurser (betalkurser) från gjorda affärsavslut, har även bolagen en fördel genom att det blir lättare att vid behov emittera nya instrument och därigenom få in mer kapital till bolagets verksamhet. Förstahandsmarknaden, eller **primärmarknaden**, kallas den marknad där köp/teckning av nyemitterade instrument sker.

1.2 Handels-/noteringslistor

När det gäller aktier indelar vanligen handelsplatser aktierna i olika listor, vilka publiceras t.ex. på handelsplatsens hemsida, i dagstidningar och andra medier. Avgörande för på vilken lista ett bolags aktier handlas kan vara bolagets börsvärde (t.ex. Stockholmsbörsens Large-, Mid- och Small cap). De mest omsatta aktierna kan också finnas på en särskild lista. Vissa värdepappersföretag publicerar också egna listor över finansiella instrument som handlas via institutet, kurser till vilka instrumenten handlas etc, t.ex. via institutets hemsida. Aktier på listor med höga krav och hög omsättning anses normalt kunna innebära en lägre risk än aktier på andra listor.

Information om kurser m.m. avseende aktier såväl som andra typer av finansiella instrument, exempelvis fondandelar, optioner och obligationer, publiceras också regelbundet via t.ex. handelsplatsens hemsidor, i dagstidningar och andra medier.

2. RISKER MED FINANSIELLA INSTRUMENT OCH HANDEL MED FINANSIELLA INSTRUMENT

2.1 Allmänt om risker

Finansiella instrument kan ge avkastning i form av utdelning (aktier och fonder) eller ränta (räntebärande instrument). Härutöver kan priset (kursen) på instrumentet öka eller minska i förhållande till priset när placeringen gjordes. I den fortsatta beskrivningen inräknas i ordet placering även eventuella negativa positioner (negativa innehav) som tagits i instrumentet, jämför t.ex. vad som sägs om blankning i avsnitt 7 nedan. Den totala avkastningen är summan av utdelning/ränta och prisförändring på instrumentet.

Vad placeraren eftersträvar är naturligtvis en total avkastning som är positiv, dvs som ger **vinst**, helst så hög som möjligt. Men det finns också en risk att den totala avkastningen blir negativ dvs att det blir en **förlust** på placeringen. Risken för förlust varierar med olika instrument. Vanligen är chansen till vinst på en placering i ett finansiellt instrument kopplad till risken för förlust. Ju längre tiden för innehavet av placeringen är desto större är vinstchansen respektive förlustrisken. I placeringssammanhang används ibland ordet risk som uttryck för såväl förlustrisk som vinstchans. I den fortsatta beskrivningen används dock ordet risk enbart för att beteckna förlustrisk. Det finns olika sätt att placera som

minskar risken. Vanligen anses det bättre att inte placera i ett enda eller ett fåtal finansiella instrument utan att i stället placera i **flera olika** finansiella instrument. Dessa instrument bör då erbjuda en **spridning av riskerna** och inte samla risker som kan utlösas samtidigt. En spridning av placeringarna till utländska marknader minskar normalt också risken i den totala portföljen, även om det vid handel med utländska finansiella instrument tillkommer en **valutarisk**. Placeringar i finansiella instrument är förknippade med ekonomisk risk, vilket närmare kommer att beskrivas i denna information.

Kunden ansvarar själv för risken och måste därför själv via anlitat värdepappersföretag - eller genom sitt kapitalförvaltande ombud - ta del av och därmed skaffa sig kännedom om de villkor, i form av allmänna villkor, faktablad, prospekt eller liknande, som gäller för handel med sådana instrument och om instrumentens egenskaper och risker förknippade därmed. Kunden måste också fortlöpande bevaka sina placeringar i sådana instrument. Detta gäller även om kunden fått investeringsrådgivning vid placeringstillfället. Kunden bör i eget intresse vara beredd att snabbt vidta åtgärder, om detta skulle visa sig påkallat, exempelvis genom att avveckla placeringar som utvecklas negativt eller att ställa ytterligare säkerhet vid placeringar som finansierats med lån och där säkerhetsvärdet minskat.

Det är också viktigt att beakta den risk det kan innebära att handla med finansiella instrument på en annan handelsplats än en reglerad marknad, där kraven som ställs generellt är lägre.

2.2. Olika typer av riskbegrepp m.m.

I samband med den riskbedömning som bör ske då Du som kund gör en placering i finansiella instrument, och även fortlöpande under innehavstiden, finns en mängd olika riskbegrepp och andra faktorer att beakta och sammanväga. Nedan följer en kort beskrivning av några av de vanligaste riskbegreppen.

Marknadsrisk – risken att marknaden i sin helhet, eller viss del därav där Du som kund har Din placering, t.ex. den svenska aktiemarknaden, går ner.

Kreditrisk – risken för bristande betalningsförmåga hos till exempel en emittent eller en motpart.¹

Prisvolatilitetsrisk – risken för att stora svängningar i kursen/priset på ett finansiellt instrument kan påverka placeringen negativt.

Kursrisk – risken att kursen/priset på ett finansiellt instrument går ner.

Skatterisk – risken att skatteregler och/eller skattesatser är oklara eller kan komma att ändras.

Valutakursrisk – risken att en utländsk valuta till vilken ett innehav är relaterat (ex.vis fondandelar i en fond som placerar i amerikanska värdepapper noterade i USD) försvagas.

Hävtstängseffektsrisk – konstruktionen av derivatinstrument som gör att det finns en risk att prisutvecklingen på den underliggande egendomen får ett större negativt genomslag i kursen/priset på derivatinstrumentet.

Legal risk – risken att relevanta lagar och regler är oklara eller kan komma att ändras.

Bolagsspecifik risk – risken att ett visst bolag går sämre än förväntat eller drabbas av en negativ händelse och de finansiella instrument som är relaterade till bolaget därmed kan falla i värde.

Branschspecifik risk – risken att en viss bransch går sämre än förväntat eller drabbas av en negativ händelse och de finansiella instrument som är relaterade till bolag i branschen därmed kan falla i värde.

Likviditetsrisk – risken att Du inte kan sälja eller köpa ett finansiellt instrument vid en viss önskad tidpunkt.

Ränterisk – risken att det finansiella instrument Du placerat i minskar i värde pga förändringar i marknadsräntan.

3. AKTIER OCH AKTIERELATERADE INSTRUMENT

3.1 Allmänt om aktier

3.1.1 Aktier och aktiebolag

Aktier i ett aktiebolag ger ägaren rätt till en andel av bolagets **aktiekapital**. Går bolaget med vinst lämnar bolaget vanligen **utdelning** på aktierna. Aktier ger också **rösträtt** på bolagsstämmor, som är det högsta beslutande organet i bolaget. Ju fler aktier ägaren har desto större andel av kapitalet, utdelningen och rösterna har aktieägaren. Beroende på vilken serie aktierna tillhör kan rösträtten variera. Det finns två slag av bolag, **publika** och **privata**. Endast publika bolag får låta aktierna handlas på en handelsplats.

3.1.2 Aktiekursen

Kursen (priset) på en aktie påverkas i första hand av utbudet respektive efterfrågan på den aktuella aktien vilket i sin tur, åtminstone på lång sikt, styrs av **bolagets framtidsutsikter**. En aktie upp- eller nedvärderas främst grundat på investerarnas analyser och bedömningar av bolagets möjligheter att göra **framtida vinster**. Den framtida **utvecklingen i omvärlden** av konjunktur, teknik, lagstiftning, konkurrens osv. avgör hur efterfrågan blir på bolagets produkter eller tjänster och är därför av grundläggande betydelse för kursutvecklingen på bolagets aktier.

Det aktuella **ränteläget** spelar också en stor roll för prissättningen. Stiger marknadsräntorna ger räntebärande finansiella instrument, som samtidigt ges ut (nyemitteras), bättre avkastning. Normalt sjunker då kurserna på aktier som regelbundet handlas liksom på redan utelöpande räntebärande instrument. Skälet är att den ökade avkastningen på nyemitterade räntebärande instrument relativt sett blir bättre än avkastningen på aktier, liksom på utelöpande räntebärande instrument. Dessutom påverkas aktiekurserna negativt av att räntorna på bolagets skulder ökar när marknadsräntorna går upp, vilket minskar vinstutrymmet i bolaget.

Också **andra till bolaget direkt knutna förhållanden**, t.ex. förändringar i bolagets ledning och organisation, produktionsstörningar m m kan påverka bolaget negativt.

¹ Bristande betalningsförmåga för en emittent eller motpart kan innebära konkurs eller företagsrekonstruktion med offentligt ackord (nedsättning av fordringsbelopp). Banker, andra kreditinstitut och värdepappersbolag kan i stället bli föremål för resolution. Det innebär att staten kan ta kontroll över institutet och dess förluster kan komma att hanteras genom att dess aktie- och fordringsägare får sina innehav nedskrivna och/eller för fordringsägare sina fordringar konverterade till aktieinnehav (s.k skuldnedskrivning eller bail-in).

Aktiebolag kan i värsta fall gå så dåligt att de måste försättas i **konkurs**. Aktiekapitalet dvs. aktieägarnas insatta kapital är det kapital som då först används för att betala bolagets skulder. Detta leder oftast till att aktierna i bolaget blir värdelösa.

Även kurserna på vissa större **utländska reglerade marknader eller handelsplatser** inverkar på kurserna i Sverige, bl.a. därför att flera svenska aktiebolag är noterade även på utländska marknadsplatser och prisutjämnningar sker mellan marknadsplatserna. Kursen på aktier i bolag som tillhör samma **branschsektor** påverkas ofta av förändringar i kursen hos andra bolag inom samma sektor. Denna påverkan kan även gälla för bolag i olika länder.

Aktörerna på marknaden har olika behov av att placera kontanter (likvida medel) eller att få fram likvida medel. Dessutom har de ofta olika mening om hur kursen borde utvecklas. Dessa förhållanden, som även innefattar hur bolaget värderas, bidrar till att det finns såväl köpare som säljare. Är placerarna däremot samstämmiga i sina uppfattningar om kursutvecklingen vill de antingen köpa och då uppstår ett köpträck från många köpare, eller också vill de sälja och då uppstår ett säljtryck från många säljare. Vid köpträck stiger kursen och vid säljtryck faller den.

Omsättningen, dvs hur mycket som köps och säljs av en viss aktie, påverkar i sin tur aktiekursen. Vid hög omsättning minskar skillnaden, även kallad spread, mellan den kurs köparna är beredda att betala (**köpkursen**) och den kurs säljarna begär (**säljkursen**). En aktie med hög omsättning, där stora belopp kan omsättas utan större inverkan på kursen, har en god likviditet och är därför lätt att köpa respektive att sälja. Bolagen på de reglerade marknadernas listor har ofta en högre likviditet. Olika aktier kan under dagen eller under längre perioder uppvisa olika rörlighet (**volatilitet**) i kurserna dvs upp- och nedgångar samt storlek på kursförändringarna.

De kurser till vilka aktierna har handlats (**betalkurser**), såsom högst/lägst/senast betalt under dagen samt sist noterade köp/säljkurser och vidare uppgift om handlad volym i kronor publiceras bl.a. i de flesta större dagstidningarna och på olika internetsidor som upprättas av marknadsplatser, värdepappersföretag och medieföretag såsom text-TV. Aktualiteten i dessa kursuppgifter kan variera beroende på sättet de publiceras på.

3.1.3 Olika aktieserier

Aktier finns i olika **serier**, vanligen A- och B-aktier vilket normalt har med rösträtten att göra. A-aktier ger normalt en röst medan B-aktier ger en **begränsad rösträtt**, oftast en tiondels röst. Skillnaderna i rösträtt beror bl.a. på att man vid ägarspridning vill värna om de ursprungliga grundarnas eller ägarnas inflytande över bolaget genom att ge dem en starkare rösträtt. Nya aktier som ges ut får då ett lägre röstvärde än den ursprungliga A-serien och betecknas med B, C eller D etc.

3.1.4 Kvotvärde, split och sammanläggning av aktier

En akties **kvotvärde** är den andel som varje aktie representerar av bolagets aktiekapital. En akties kvotvärde erhålls genom att dividera aktiekapitalet med det totala antalet aktier. Ibland vill bolagen ändra kvotvärdet, t.ex. därför att kursen, dvs marknadspriset på aktien, har stigit kraftigt. Genom att dela upp varje aktie på två eller flera aktier genom en s.k. split, minskas kvotvärdet och samtidigt sänks kursen på aktierna. Aktieägaren har dock efter en split sitt kapital kvar oförändrat, men detta är fördelat på fler aktier som har ett lägre kvotvärde och en lägre kurs per aktie.

Omvänt kan en **sammanläggning** av aktier (omvänd split) göras om kursen sjunkit kraftigt. Då slås två eller flera aktier samman till en aktie. Aktieägaren har dock efter en sammanläggning av aktier samma kapital kvar, men detta är fördelat på färre aktier som har ett högre kvotvärde och en högre kurs per aktie.

3.1.5 Marknadsintroduktion, privatisering och uppköp

Marknadsintroduktion innebär att aktier i ett bolag introduceras på aktiemarknaden, dvs upptas till handel på en reglerad marknad eller en MTF-plattform. Allmänheten erbjuds då att **teckna** (köpa) aktier i bolaget. Oftast rör det sig om ett befintligt bolag, som inte tidigare handlats på en reglerad marknad eller annan handelsplats, där ägarna beslutat att vidga ägarkretsen och underlätta handeln i bolagets aktier. Om ett statligt ägt bolag introduceras på marknaden kallas detta för **privatisering**.

Uppköp tillgår i regel så att någon eller några investerare erbjuder aktieägarna i ett bolag att på vissa villkor sälja sina aktier. Om uppköparen får in 90 % eller mer av antalet aktier i det uppköpta bolaget, kan uppköparen begära **tvångsinlösen** av kvarstående aktier från de ägare som ej accepterat uppköpererbjudandet. Dessa aktieägare är då tvungna att sälja sina aktier till uppköparen mot en ersättning som fastställs genom ett skiljedomsförfarande.

3.1.6 Emissioner

Om ett aktiebolag vill utvidga sin verksamhet krävs ofta ytterligare aktiekapital. Detta skaffar bolaget genom att ge ut nya aktier genom **nyemission**. Oftast får de gamla ägarna **teckningsrätter** som ger företräde till teckna aktier i en nyemission. Antalet aktier som får tecknas sätts normalt i förhållande till hur många aktier ägaren tidigare hade. Tecknaren måste betala ett visst pris (emissionskurs), oftast lägre än marknadskursen, för de nyemitterade aktierna. Direkt efter det att teckningsrätterna - som normalt har ett visst marknadsvärde - avskiljts från aktierna sjunker vanligen kursen på aktierna, samtidigt ökar antalet aktier för de aktieägare som tecknat. De aktieägare som inte tecknar kan, under teckningstiden som oftast pågår några veckor, sälja sina teckningsrätter på den marknadsplats där aktierna handlas. Efter teckningstiden förfaller teckningsrätterna och blir därmed obrukbara och värdelösa.

Aktiebolag kan även genomföra s.k. **riktad nyemission**, vilket genomförs som en nyemission men enbart riktad till en viss krets investerare. Aktiebolag kan även genom s.k. **apportemission** ge ut nya aktier för att förvärva andra bolag, affärsrörelser eller tillgångar i annan form än pengar. Såväl vid riktad nyemission som vid apportemission sker s.k. **utspädning** av befintliga aktieägares andel av antalet röster och aktiekapital i bolaget, men antalet innehavda aktier och marknadsvärdet på det placerade kapitalet påverkas normalt inte.

Om tillgångarna eller de reserverade medlen i ett aktiebolag har ökat mycket i värde, kan

bolaget föra över en del av värdet till sitt aktiekapital genom en s.k. **fondemission**. Vid fondemission tas det hänsyn till antalet aktier som varje aktieägare redan har. Antalet nya aktier som tillkommer genom fondemissionen sätts i förhållande till hur många aktier ägaren tidigare hade. Genom fondemissionen får aktieägaren fler aktier, men ägarens andel av bolagets ökade aktiekapital förblir oförändrad. Kursen på aktierna sänks vid en fondemission, men genom ökningen av antalet aktier bibehåller aktieägaren ett oförändrat marknadsvärde på sitt placerade kapital. Ett annat sätt att genomföra fondemission är att bolaget skriver upp kvotvärdet på aktierna. Aktieägaren har efter uppskrivning ett oförändrat antal aktier och marknadsvärde på sitt placerade kapital.

3.2 Allmänt om aktierelaterade instrument

Nära knutna till aktier är, aktieindexobligationer, depåbevis, konvertibler, aktie- och aktieindexoptioner, aktie- och aktieindexterminer, warranter samt hävstångscertifikat.

3.2.1 Indexobligationer/Aktieindexobligationer

Indexobligationer/aktieindexobligationer är obligationer där avkastningen istället för ränta är beroende t.ex. av ett aktieindex. Utvecklas indexet positivt följer avkastningen med. Vid en negativ indexutveckling kan avkastningen utebli. Obligationen återbetalas dock alltid med sitt nominella belopp, som kan vara lägre än investeringsbeloppet, på inlösendagen och har på så sätt en begränsad förlustrisk jämfört med t.ex. aktier och fondandelar. Risken med en placering i en aktieindexobligation kan, förutom eventuellt erlagd överkurs och kostnader, definieras som den alternativa avkastningen, dvs. den avkastning investeraren skulle ha fått på det investerade beloppet med en annan placering.

Indexobligationer kan ha olika benämningar som aktieindexobligationer, SPAX, aktieobligationer, kreditkorgsobligationer, räntekorgsobligationer, valutakorgsobligationer osv. beroende på vilket underliggande tillgångsslag som bestämmer obligationens avkastning. När man talar om indexobligationer så benämns dessa ofta också som kapitalskyddade produkter. Med detta begrepp avses att beskriva, som ovan nämnts, att oavsett om produkten ger avkastning eller ej så återbetalas det nominella beloppet, vanligtvis investeringsbeloppet minskat med eventuellt erlagd överkurs. OBS att kapitalskyddet inte gäller om emittenten försätts i konkurs eller blir föremål för företagsrekonstruktion med offentligt ackord (nedsättning av fordringsbeloppet).

Banker, andra kreditinstitut och värdepappersbolag kan i stället bli föremål för resolution. Det innebär att staten kan ta kontroll över institutet och dess förluster kan komma att hanteras genom att dess aktie- och fordringsägare får sina innehav nedskrivna och/eller för fordringsägare sina fordringar konverterade till aktieinnehav (s.k. skuldnedskrivning eller bail-in).

3.2.2 Depåbevis

Svenskt Depåbevis är ett bevis om rätt till utländska aktier, som utgivaren av beviset förvarar/innehar för innehavarens räkning. Depåbevis handlas precis som aktier på en reglerad marknad eller handelsplats och prisutvecklingen följer normalt prisutvecklingen på den utländska marknadsplats där aktien handlas. Utöver de generella risker som finns vid handel med aktier eller andra typer av andelsrätter bör ev. valutakursrisk beaktas.

3.2.3 Konvertibler

Konvertibler (konverteringslån eller konvertibler) är räntebärande värdepapper (lån till utgivaren/emittenten av konvertibeln) som inom en viss tidsperiod kan bytas ut mot aktier. Avkastningen på konvertiblerna, dvs kupongräntan, är vanligen högre än utdelningen på utbytesaktierna. Konvertibelkursen uttrycks i procent av det nominella värdet på konvertibeln.

3.2.4 Omvända konvertibler

Omvända konvertibler är ett mellanting mellan en ränte- och en aktieplacering. Den omvända konvertibeln är knuten till en eller flera underliggande aktier eller index. Denna placering ger en ränta, dvs en fast, garanterad avkastning. Om de underliggande aktierna eller index utvecklas positivt återbetalas det placerade beloppet plus den fasta avkastningen. Om de underliggande aktierna eller index däremot skulle falla, finns det en risk att innehavaren i stället för det placerade beloppet, utöver en på förhand fastställd avkastning kan få en eller flera aktier som ingår i den omvända konvertibeln eller motsvarande kontantlikvid.

3.2.5 Aktieoptioner och aktieindexoptioner

Aktieoptioner finns av olika slag. Förvärdade köpoptioner (eng. call options) ger innehavaren rätt att inom en viss tidsperiod köpa redan utgivna aktier till ett på förhand bestämt pris. Säljoptioner (eng. put options) ger omvänt innehavaren rätt att inom en viss tidsperiod sälja aktier till ett på förhand bestämt pris. Mot varje **förvärdad** option svarar en **utfärdad** option. Risken för den som förvärvat en option är, om inte riskbegränsande åtgärder vidtas, att den minskar i värde eller förfaller värdelös på slutdagen. I det senare är den vid förvärvet betalda premien för optionen helt förbrukad. Utfärdaren av en option löper en risk som i vissa fall, om inte riskbegränsande åtgärder vidtas, kan vara obegränsat stor. Kursen på optioner påverkas av kursen på motsvarande underliggande aktier eller index, men oftast med större kursvägningar och prispåverkan än dessa.

Den mest omfattande handeln i aktieoptioner sker på de reglerade marknaderna. Där förekommer även handel med **aktieindexoptioner**. Dessa indexoptioner ger vinst eller förlust direkt i kontanter (**kontantavräkning**) utifrån utvecklingen av ett underliggande index. Se även avsnitt 5 om derivat.

3.2.6 Aktieterminer och aktieindexterminer samt futures

En **termin** eller **forward** innebär att parterna ingår ett ömsesidigt bindande avtal med varandra om köp respektive försäljning av den underliggande egendomen till ett på förhand avtalat pris och med leverans eller annan verkställighet, t.ex. kontantavräkning, av avtalet vid en i avtalet angiven tidpunkt (stängningsdagen). Någon premie betalas inte eftersom parterna har motsvarande skyldigheter enligt avtalet.

En **future** är en variant på termin eller forward. Skillnaden mellan en future och en forward består i hur avräkningen går till, det vill säga när man som part i ett kontrakt får betalt eller betalar beroende på om positionen gett vinst eller förlust. För en future sker en daglig avräkning i form av löpande betalningar mellan köpare och säljare på basis av värdeförändringen dag för dag av underliggande tillgång. För en forward sker avräkning

först i anslutning till instrumentets slutdag. Se även avsnitt 5 om derivat.

3.2.7 Warranter

Handel förekommer också med vissa köp- och säljoptioner med längre löptider, i Sverige vanligen kallade **warranter**. Warranter kan utnyttjas för att köpa eller sälja underliggande aktier eller i andra fall ge kontanter om kursen på underliggande aktie utvecklas på rätt sätt i förhållande till warrantens lösenpris. Teckningsoptioner (eng. subscription warrants) avseende aktier kan inom en viss tidsperiod utnyttjas för teckning av motsvarande nyutgivna aktier. Se även avsnitt 5 om derivat.

3.2.8 Hävstångscertifikat

Hävstångscertifikat, som ofta kallas enbart **certifikat** eller i vissa fall **bevis**, är ofta en kombination av ex.vis en köp- och en säljoption och är beroende av en underliggande tillgång, exempelvis en aktie, ett index eller en råvara. Ett certifikat har inget nominellt belopp. Hävstångscertifikat skall inte förväxlas med t.ex. företagscertifikat, vilket är en slags skuldebrev som kan ges ut av företag i samband med att företaget lånar upp pengar på kapitalmarknaden.

En utmärkande egenskap för hävstångscertifikat är att relativt små kursförändringar i underliggande tillgång kan medföra avsevärda förändringar i värdet på innehavarens placering. Dessa förändringar i värdet kan vara till investerarens fördel, men de kan också vara till investerarens nackdel. Innehavare bör vara särskilt uppmärksamma på att hävstångscertifikat kan falla i värde och även förfalla helt utan värde med följd att hela eller delar av det investerade beloppet kan förloras. Motsvarande resonemang kan i många fall gälla även för optioner och warranter. Se även avsnitt 5 om derivat.

4. RÄNTERELATERADE INSTRUMENT

Ett **räntebärande finansiellt instrument** är en **fordringsrätt** på utgivaren (emittenten) av ett lån. Avkastning lämnas i form av **ränta**. Det finns olika former av räntebärande instrument beroende på vilken emittent som givit ut instrumentet, den säkerhet som emittenten kan ha ställt för lånet, löptiden fram till återbetalningsdagen och formen för utbetalning av räntan. Räntan (kupongen) betalas vanligen ut årsvis.

En annan form för räntebetalning är att sälja instrumentet med rabatt (**diskonteringspapper**). Vid försäljningen beräknas priset på instrumentet genom att diskontera lånebeloppet inklusive beräknad ränta till nuvärde. Nuvärdet eller kursen är lägre än det belopp som erhålls vid återbetalningen (nominella beloppet). **Bankcertifikat** och **statsskuldväxlar** är exempel på diskonteringspapper, liksom obligationer med s.k. **nollkupongskonstruktion**.

Ytterligare en annan form för räntebärande obligationer är statens **premieobligationer** där låneräntan lottas ut bland innehavarna av premieobligationer. Det förekommer även räntearbete och andra sparformer där räntan är skyddad mot inflation och placeringen därför ger en fast **real ränta**.

Risken i ett räntebärande instrument utgörs dels av den kursförändring (kursrisk) som kan uppkomma under löptiden på grund av att **marknadsräntorna** förändras, dels att emittenten kanske inte klarar att **återbetala** lånet (kreditrisk). Lån för vilka fullgod säkerhet för återbetalningen har ställts är därvid typiskt sett mindre riskfyllda än lån utan säkerhet. Rent allmänt kan dock sägas att risken för förlust på räntebärande instrument kan anses som lägre än för aktier. Ett räntebärande instrument utgivet av en emittent med hög kreditvärdighet kan således vara ett bra alternativ för den som vill minimera risken att sparkapitalet minskar i värde och kan vara ett föredrag vid ett kortsiktigt sparande. Även vid långsiktigt sparande där kapitalet inte skall äventyras, t.ex. för pensionsåtaganden, är inslag av räntebärande placeringar mycket vanliga. Nackdelen med en räntebärande placering är att den i regel ger en låg värdestegring. Exempel på räntebärande placeringar är sparkonton, privatobligationer och räntefonder.

Kurserna fastställs löpande såväl på instrument med kort löptid (mindre än ett år) t.ex. statsskuldväxlar som på instrument med längre löptider t.ex. obligationer. Detta sker på penning- och obligationsmarknaden. Marknadsräntorna påverkas av analyser och bedömningar som Riksbanken och andra större institutionella marknadsaktörer gör av hur utvecklingen av ett antal ekonomiska faktorer som inflation, konjunktur, ränteutvecklingen i Sverige och i andra länder osv kommer att utvecklas på kort och lång sikt. Riksbanken vidtar även s.k. penningpolitiska operationer i syfte att styra utvecklingen av marknadsräntorna så att inflationen håller sig inom fastställda mål. De finansiella instrument som handlas på penning- och obligationsmarknaden (t.ex. **statsobligationer**, **statsskuldväxlar** och **bostadsobligationer**) handlas ofta i mycket stora poster (mångmiljonbelopp).

Om marknadsräntorna går upp kommer kursen på **utelöpande** (redan utgivna) räntebärande finansiella instrument att falla om de har fast ränta, eftersom nya lån ges ut med en räntesats som följer aktuell marknadsränta och därmed ger högre ränta än vad utelöpande instrumentet ger. Omvänt stiger kursen på utelöpande instrument när marknadsräntan går ned.

Lån utgivna av stat och kommun anses vara riskfria vad gäller återbetalningen, vilket således gäller för stats- och kommunobligationer. Andra emittenter än stat och kommun kan ibland, vid emission av obligationer, ställa **säkerhet** i form av andra finansiella instrument eller annan egendom (sak- eller realsäkerhet).

Det finns även andra räntebärande instrument som innebär en högre risk än obligationer om emittenten skulle få svårigheter att återbetala lånet, t.ex. **förlagsbevis** eftersom de lånen återbetalas först efter det alla andra fordringsägare fått betalt. Villkorade konvertibla obligationer (contingent convertibles), så kallade cocos, är en annan typ av komplex produkt med risker som kan vara mycket svåra att förstå. I grunden är de obligationer som under vissa förutbestämda händelser kan skrivas ned, det vill säga förlora hela eller delar av sitt värde, eller omvandlas till aktier.

En form av ränterelaterade instrument är **säkerställda obligationer**. Dessa är förenade med en särskild förmånsrätt enligt speciell lagstiftning. Regelverket kring säkerställda obligationer syftar till att en investerare skall få full betalning enligt avtalad tidplan även

om obligationens utgivare skulle gå i konkurs, förutsatt att den egendom som säkerställer obligationen är tillräckligt mycket värd.

5. DERIVATINSTRUMENT

Derivatinstrument såsom optioner, terminer m.fl. förekommer med olika slag av underliggande tillgång, t.ex. aktier, obligationer, råvaror och valutor. Derivatinstrument kan utnyttjas för att minska risken i en placering.

Kursen i ett derivatinstrument är beroende av kursen i det underliggande instrumentet. En särskild omständighet är att prisutvecklingen på derivatinstrumentet oftast är kraftigare än prisutvecklingen på den underliggande egendomen. Prisgenomslaget kallas hävstångseffekt och kan leda till större vinst på insatt kapital än om placeringen hade gjorts direkt i den underliggande egendomen. Å andra sidan kan hävstångseffekten lika väl medföra större förlust på derivatinstrumenten jämfört med värdeförändringen på den underliggande egendomen, om prisutvecklingen på den underliggande egendomen blir annorlunda än den förväntade. Hävstångseffekten, dvs möjligheten till vinst respektive risken för förlust, varierar beroende på derivatinstrumentets konstruktion och användningssätt. Stora krav ställs därför på bevakningen av prisutvecklingen på derivatinstrumentet och på den underliggande egendomen. Investeraren bör i eget intresse vara beredd agera snabbt, ofta under dagen, om placeringen i derivatinstrument skulle komma att utvecklas i ofördelaktig riktning. Det är också viktigt att i sin riskbedömning beakta att möjligheten att iverkla en position/ett innehav kan försvåras vid en negativ prisutveckling.

För ytterligare information om derivatinstrument, se **INFORMATION OM HANDEL MED OPTIONER, TERMINER OCH ANDRA DERIVATINSTRUMENT**

6. FONDER OCH FONDANDELAR

En fond är en "portfölj" av olika finansiella instrument, t.ex. aktier och obligationer. Fonden ägs gemensamt av alla som sparar i fonden, andelsägarna, och förvaltas av ett fondbolag. Det finns olika slags fonder med olika placeringsinriktning. Med placeringsinriktning menas vilken typ av finansiella instrument som fonden placerar i. Nedan redogörs i korthet för några av de vanligaste typerna av fonder. För ytterligare information se Fondbolagens Förenings hemsida, www.fondbolagen.se.

En **aktiefond** placerar allt eller huvudsakligen allt kapital som andelsägarna inbetalat i aktier. **Blandfonder** med både aktier och räntebärande instrument förekommer också, liksom rena **räntefonder** där kapitalet placeras i räntebärande instrument.

En av idéerna med en aktiefond är att den placerar i flera olika aktier och andra aktierelaterade finansiella instrument, vilket gör att den bolagsspecifika risken för andels-ägaren minskar jämfört med risken för den aktieägare som placerar i endast en eller i ett fåtal aktier. Andelsägaren slipper vidare att välja ut, köpa, sälja och bevaka aktierna och annat förvaltningsarbete runt detta.

Principen för **räntefonder** är densamma som för aktiefonder – placering sker i olika räntebärande instrument för att få riskspridning i fonden och förvaltningen i fonden sker efter analys av framtida räntetro.

En **fond-i-fond** är en fond som placerar i andra fonder. En fond-i-fond kan ses som ett alternativ till att själv välja att placera i flera olika fonder. Man kan därmed uppnå den riskspridning som en väl sammansatt egen fondportfölj kan ha. Det finns fond-i-fonder med olika placeringsinriktningar och risknivåer.

Andra exempel på fonder är **indexfonder** som inte förvaltas aktivt av någon förvaltare utan som istället placerar i finansiella instrument som följer sammansättningen i ett visst bestämt index.

En ytterligare typ av fond är **hedgefond**. Hedge betyder skydda på engelska. Trots att hedging är avsett att skydda mot oväntade förändringar i marknaden kan en hedgefond vara en fond med hög risk, då sådana fonder ofta är högt belånade. Skillnaderna är dock stora mellan olika hedgefonder. Det finns även hedgefonder med låg risk. Hedgefonder försöker ge en positiv avkastning oavsett om aktie- eller räntemarknaden går upp eller ner. En hedgefond är ofta en specialfond och har därmed större frihet i sina placeringsmöjligheter än traditionella fonder (värdepappersfonder). Placeringsinriktningen kan vara allt från aktier, valutor och räntebärande instrument till olika arbitragestrategier (spekulation i förändringar av t.ex. räntor och/eller valutor). Hedgefonder använder sig ofta av derivat i syfte att öka eller minska fondens risk. Blankning (se nedan) är också ett vanligt inslag.

Fonder kan också delas in i **värdepappersfonder** (även kallade UCITS-fonder) och **specialfonder**. Värdepappersfonder är de fonder som uppfyller det s.k. UCITS-direktivets krav på bl a placeringsbestämmelser och riskspridning. Såväl svenska som utländska värdepappersfonder (som fått tillstånd i sitt hemland inom EES), får säljas och marknadsföras fritt i samtliga EES-länder. Specialfonder (däribland hedgefonder, se ovan) följer det s.k. AIFM-direktivet. Dessa fonder avviker på något sätt från reglerna i UCITS-direktivet, och det är därför särskilt viktigt för Dig som kund att ta reda på vilka placeringsregler som en specialfond Du avser att placera i kommer att iakttä. Detta framgår av fondens informationsbroschyr och faktablad. Varje fondbolag är skyldigt att självmanter erbjuda potentiella investerare det faktablad som avser fonden. Specialfonder får inte marknadsföras och säljas fritt utanför Sverige till icke-professionella kunder. För de fonder som placerar i utländska finansiella instrument tillkommer även en valutarisk (se även avsnitt 2.2 ovan). Andelsägarna får det antal andelar i fonden som motsvarar andelen insatt kapital i förhållande till fondens totala kapital. Andelarna kan köpas och lösas in genom värdepappersföretag som saluför andelar i fonden eller direkt hos fondbolaget. Det är dock viktigt att beakta att vissa fonder kan ha förutbestämda tidpunkter då fonden är "öppen" för köp och intösen, varför det inte alltid är möjligt med regelbunden handel. Andelarnas aktuella värde beräknas regelbundet av fondbolaget och baseras på kursutvecklingen av de finansiella instrument som ingår i fonden. Det kapital som placeras i en fond kan både öka och minska i värde och det är därför inte säkert att placeraren får tillbaka hela det insatta kapitalet.

7. BLANKNING

Blankning innebär att den som lånat finansiella instrument, och samtidigt förbundit sig att vid en senare tidpunkt till långivaren återlämna instrument av samma slag, säljer de lånade instrumenten. Vid försäljningen räknar låntagaren med att vid tidpunkten för återlämnandet kunna anskaffa instrumenten på marknaden till ett lägre pris än det till vilka de lånade instrumenten såldes. Skulle priset i stället ha gått upp, uppstår en förlust, vilken vid en kraftig prishöjning kan bli avsevärd.

8. BELÅNING

Finansiella instrument kan i många fall köpas för delvis lånat kapital. Eftersom såväl det egna som det lånade kapitalet påverkar avkastningen kan Du som kund genom lånefinansieringen få en större vinst om placeringen utvecklas positivt jämfört med en investering med enbart eget kapital. Skulden som är kopplad till det lånade kapitalet påverkas inte av om kurserna på köpta instrument utvecklas positivt eller negativt, vilket är en fördel vid en positiv kursutveckling. Om kurserna på köpta instrument utvecklas negativt uppkommer en motsvarande nackdel eftersom skulden kvarstår till 100 procent, vilket innebär att kursfallet krona för krona förbrukar det egna kapitalet. Vid ett kursfall kan därför det egna kapitalet helt eller delvis förbrukas samtidigt som skulden måste betalas helt eller delvis genom försäljningsintäkterna från de finansiella instrument som fallit i värde. Skulden måste betalas även om försäljningsintäkterna inte täcker hela skulden.

Du som kund måste vara införstådd med bl.a. följande:

- att placeringar eller andra positioner i finansiella instrument sker på Din egen risk
- att Du som kund själv noga måste sätta Dig in i värdepappersföretagets allmänna villkor för handel med finansiella instrument och i förekommande fall information i prospekt samt övrig information om aktuellt finansiellt instrument, dess egenskaper och risker
- att vid handel med finansiella instrument det är viktigt att kontrollera all rapportering avseende Dina transaktioner och innehav samt omgående reklamera eventuella fel
- att det är viktigt att fortlöpande bevaka värdeförändringar på innehav av och positioner i finansiella instrument
- att Du som kund själv måste initiera de åtgärder som erfordras för att minska risken för förluster

Ytterligare allmän information om olika typer av finansiella instrument och handel med finansiella instrument jämte förslag till ytterligare litteratur på området återfinns också t.ex. på Konsumenternas bank- och finansbyrås hemsida, www.konsumenternasbankbyran.se, och på SwedSecs hemsida, www.swedsec.se.

Information om enskilda finansiella instrument och dess emittenter finns i utgivna prospekt, som lättast kan hittas på www.garantum.se.